

กลยุทธ์ที่มีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในวัดสี่สุก กรุงเทพมหานคร

The Strategy to Involved Observe the Precepts of the Buddhists in Wat Si Suk, Bangkok

พระกัมพล เรืองทองดี
Phrakamphon Rueangthongdi

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.
Email: kamphon2514@gmail.com

Received June 10, 2023; Revised February 9, 2024; Accepted February 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์ต่อการรักษาศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) เพื่อศึกษากลยุทธ์ที่มีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในวัดสี่สุก กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ พุทธศาสนิกชนผู้รักษาศีลที่วัดสี่สุก แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์ คือ อุบายหรือวิธีการที่แยบคาย เป็นการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เพื่อนำไปสู่ความรู้และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลคือบรรลุเป้าหมาย กลยุทธ์มีอยู่ในทุกศาสตร์และทุกมิติของชีวิต การรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนของวัดสี่สุก มีแรงจูงใจและเป้าหมายคือ เพื่อประโยชน์ในภพนี้เป็นหลักคือ ให้ตนเองและครอบครัวมีความสุข เจริญรุ่งเรือง เพื่อการรักษากาย วาจาให้สงบ และเพื่อบรรเทากิเลส คือ ความโลภ โกรธ หลง ให้เบาบางลง เพื่อให้ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ เช่นการถูกเบียดเบียน เป็นต้น และการรักษาศีลที่วัดเป็นการพักผ่อนร่างกายและจิตใจ เมื่อร่างกายและจิตใจได้รับการชำระให้บริสุทธิ์ด้วยศีลแล้วจะเป็นพื้นฐานให้ผู้รักษาศีลสามารถใช้เป็นบาทฐานในการพัฒนาให้จิตเป็นสมาธิและปัญญาในระดับสูงขึ้นไป กลยุทธ์ที่มีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในวัดสี่สุกพบว่า ได้มีการปลูกฝังมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ มีรูปแบบยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องทันกับยุคสมัย ด้านการประกอบศาสนพิธี พุทธศาสนิกชนวัดสี่สุกเริ่มด้วยการทำตักบาตร ให้ทาน บำเพ็ญบุญ สมาทานรักษาศีลก่อนทั้งศีล 5 หรืออุโบสถศีลในวันพระ ฟังธรรม และฝึกเจริญสมาธิภาวนาซึ่งนำโดยพระสงฆ์ของวัดสี่สุก พระสงฆ์จะคอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือชุมชน ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จนทำให้พุทธศาสนิกชนของวัดสี่สุกมีความผูกพันมาบำเพ็ญบุญกับทางวัดเพื่อพัฒนาจิตให้บริสุทธิ์ บำเพ็ญบุญกุศลและปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การรักษาศีล; พุทธศาสนิกชน

Abstract

This article aimed 1) to study the stratagem of precept observing in Theravada Buddhism, 2) to study of precept observing of the Buddhists in Buddhism and 3) to study the stratagem affecting the precept observing of the Buddhists at Wat Si Suk, Bangkok. It was qualitative research

with the field through in-depth interviews. 15 Buddhists who observed the precepts at Wat Si Suk, Bang Mot, Chom Thong, Bangkok. The results revealed that the stratagem or an ingenious method refers to a tactic of communication leading to knowledge and practice to achieve the goal. This method is required in every science and dimension of life.

The precept observed by the Buddhists at Wat Si Suk had a motive and a goal for the benefit of this world as its domain; for the happiness and prosperity of oneself and family, continuity of body and speech calm and to alleviate defilements such as greed, anger and delusion, free from various dangers such as being persecuted, etc. After their body and mind have been purified by the precepts, the precept observance will be used as a basis for developing the mind to become more concentrated and higher in wisdom.

The stratagem affecting the precept observance of the Buddhists at Wat Si Suk found that it has been cultivated since the ancestor, consistently adhered to, and modified to keep up with the present society. For performing religious ceremonies, Buddhists at Wat Si Suk begin with alms offering to Bhikkhus, charity, making merit, observing the five precepts or eight precepts on Buddhist days, listening to the Buddha's teaching, and meditation led by the Sangha of Wat Si Suk. Bhikkhus also guided and helped the community, participating in solving problems that arose in the community, this caused a good relationship between the Buddhists of Wat Si Suk and the monastery for merit-making, developing their virtues and mentality, merit performance, and meditation according to Buddhist teaching.

Keywords: The Strategy; Involved Observe the Precepts; Buddhists

บทนำ

การศึกษาในอดีตของประเทศไทยวัดถือว่เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นศูนย์รวมของความบริสุทธิ์ทางจิตวิญญาณ ถิ่นหมู่บ้านเป็นร่างกาย วัดคือหัวใจของหมู่บ้าน โครงสร้างโดยส่วนร่วม วัดมีบทบาทอย่างมาก การรักษาศีลเป็นการแสดงการกระทำที่ดีด้วยพลังศรัทธาในพระรัตนตรัย (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2555) กุศโลบายซึ่งแสดงเจตจำนง อันมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมดาของธรรมชาติและสรรพสิ่ง สอดคล้อง ของชาวหมู่บ้านต่าง ๆ ก็จะมีนิทานพื้นบ้าน ที่ผูกความเชื่อ ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา มีเรื่องราวของอุบาสก อุบาสิกา ถือกติว่าทำดีได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว นิทานพื้นบ้านแฝงคติธรรมเตือนใจ สอดแทรกบ้างเรื่องมีผูกกุศโลบายเตือนใจ คิดอ่านให้รอบคอบแอบแฝง ความชั่วและความดี รักธรรมชาติ ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียนสัตว์ ทำลายต้นไม้ ลำธารน้ำ บ้านที่อยู่อาศัย ร่วมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ปกป้องรักษา และบุคคล ที่รักษานิทานพื้นบ้าน (เอื้อมพร ทิพย์เดช, 2561) ไว้ได้ดีที่สุด คือผู้เฒ่าผู้แก่ หรืออุบาสก อุบาสิกา

ปัจจุบันการรักษาศีลของอุบาสกและอุบาสิกาทุกวันในวันธรรมสวนะ ได้แปรเปลี่ยนไปตามความเจริญของยุคสมัย กิจกรรมชาวบ้านในชุมชนรอบหมู่บ้าน และพื้นที่ใกล้เคียง มีกิจกรรมมากขึ้น เช่น องค์กรพัฒนาชุมชนต่าง ๆ และกลุ่มสมาชิกผู้สูงวัยของชุมชนเป็นนโยบาย การสนับสนุนของภาครัฐบาล เพื่อให้ประชาชนมีกิจกรรมทำมากขึ้น และอาศัยสถานที่วัดเป็นที่ทำกิจกรรม เช่น มีออกกำลังกาย มีร้องเพลงเครื่องดนตรี มีเงินสนับสนุนให้สำหรับผู้ทำกิจกรรมและมีประชุมในหมู่บ้านเพื่อสนับสนุนโครงต่าง ๆ มีการแนะนำภาคเกษตรกร สิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาแทนกุศโลบายแบบเก่าเริ่มจางหาย ผู้คนในชุมชนที่เป็นอุบาสก อุบาสิกา กลุ่มวัยรุ่นผลิตเพลินกับวัดถุณยไม่หน้าเพื่อ

กับมองว่ามาวัดเรื่องเยอะหน้าเบื่อ โบราณไม่ทันสมัย เริ่มมาวัดน้อยลงไป เพราะกิจกรรมมากขึ้น แม้ในปัจจุบันคนที่มาทำบุญใส่บาตรที่วัดก็น้อยตามไปด้วย เนื่องจากวันพระไม่ตรงกับวันหยุดงาน และผู้สูงอายุที่เป็นกำลังหลัก ในการรักษาศิลหัตถ์น้อยลงไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคุุโลบายสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการรักษาศิลของ พุทธศาสนิกชนในวัดสี่ลูก สะท้อนภาพอีกด้านหนึ่งที่เป็นคำสอนของพระพุทธองค์คือโอวาทปาติโมกข์ 1) การไม่ทำ บาบทั้งปวง 2) การบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม 3) การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว คือหัวใจของพระพุทธศาสนา (มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แต่ชาวพุทธของเราได้แสดงออกเป็นรูปธรรมทั้งดงาม แต่งกายสะอาดตา กิริยา สำรวม ทั้งจิตใจพร้อมน้อมรับบุญกุศลบริสุทธิ์ สะอาด มาในวิถีทางวัฒนธรรมประเพณี (ประคอง นิมาเหมินท์, 2551) เช่น ทำบุญรักษาศีลฟังพระธรรมเทศนาทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนา นี่คือคุุโลบายที่ผสมผสานได้ อย่างลงตัวในการคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาครบทั้ง 3 ประการ พระภิกษุ ในวัดสี่ลูก คือผู้ดูแลสถานที่ สร้างความร่มรื่นพร้อมทุก ๆ สถานที่ในลานบุญ อบอุ่นใจเมื่อได้สนทนาภาษาธรรม ฟังธรรมทำให้เกิดภาษาใจ ทำให้เข้าถึงจิตวิญญาณการเรียนรู้ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประดุจหนึ่งว่า พระพุทธองค์สถิตอยู่ ในจิตใจของเรา เป็นพุทธานุสติดูอยู่ตลอดเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุุโลบายต่อการรักษาศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนพุทธศาสนาในเถรวาท
3. เพื่อศึกษาคุุโลบายที่มีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในวัดสี่ลูกกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

คุุโลบาย เป็นคำที่ไม่ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยตรงเนื่องจากว่าไม่ใช่ภาษาบาลีแต่เป็นคำในภาษา สันสกฤตที่นำมาใช้แทนคำที่มีปรากฏในพระไตรปิฎกคือคำว่า “อุบายโกศล” หมายถึงความเป็นผู้ฉลาดในอุบาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2555) ซึ่งไม่เป็นที่นิยมใช้กันในภาษาไทย มาก โดยมากจะนิยมนำคำว่า “คุุโลบาย” ซึ่งเป็นคำในภาษาสันสกฤตที่ความหมายคล้าย ๆ กันมาใช้แทน คุุโล บายนั้นจะแฝงอยู่กับการคิด ความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วย ซึ่งคุุโลบายนั้นจะมีในหลาย ๆ ลักษณะ หลาย ๆ รูปแบบ หากมองในมิติของการสื่อสารแล้ว คุุโลบายอาจจะหมายถึงการสื่อความหมายด้วยคติความ เชื่อทางวัฒนธรรม สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (Phumphongkhochasorn et al., 2022) เมื่อเข้าใจแล้วจึงลงมือปฏิบัติ ทดลองฝึกปฏิบัติตามที่ได้เรียนมา และการปฏิบัตินี้จะนำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริง (Damnoen et al., 2021) สามารถบูรณาหลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม จึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปใช้ด้วยความรอบคอบ (พระอรรถชาติ เดชดำรง, 2566; Tan & Damnoen, 2020) สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา (โยตะ ชัยวรมันกุล และคณะ, 2566) และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Klomkul et al., 2023)

คุุโลบายนั้นจะแฝงอยู่กับการคิด ความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วย ซึ่งคุุโลบายนั้นจะมีในหลาย ๆ ลักษณะหลาย ๆ รูปแบบ หากมองในมิติของการสื่อสารแล้ว คุุโลบายอาจจะหมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติ ความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ แล้วมีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจน

ทำให้เกิดเป็นความเชื่อที่คนส่วนมากยอมรับและสอดคล้องกับสภาพของสังคมนั้นๆ ผู้วิจัยจะได้นำไปประกอบการอธิบายในเนื้อหาต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาคุศโลบายที่มีผลต่อการรักษาศิลของพุทธศาสนิกชนในวัดสี่ลูกกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการศึกษาคุศโลบายที่มีผลต่อการรักษาศิลของพุทธศาสนิกชนในวัดสี่ลูก กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้อยู่จำพรรษาบรรพชาอุปสมบทที่นี้ ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2530 เป็นต้นมา โดยเห็นภาพร่วมของ อุบาสก อุบาสิกา ผู้มาถือศีลและสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษา ค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และเอกสารวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องคือหนังสือ บทความงานวิจัยต่าง ๆ โดยได้ใช้แหล่งข้อมูลในการค้นคว้าที่สำคัญอื่น ๆ

2. มุ่งศึกษาเกี่ยวกับคุศโลบายการรักษาศิล อิทธิพลของการรักษาศิลของพุทธศาสนิกชน ศึกษาการรักษาศิลของพุทธศาสนิกชนในวัดสี่ลูก กรุงเทพมหานคร โดยค้นคว้าจากหลักฐานข้อมูลในคัมภีร์พระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ และงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

3. เรียบเรียงและจัดลำดับข้อมูลตามที่ได้ศึกษาค้นคว้าโดยวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ แล้วสรุปผลการวิจัยเป็นประเด็นโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

คุศโลบายต่อการรักษาศิลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ผลการวิจัย พบว่า คำว่า “คุศโลบาย” และ “อุบายโกศล” นั้นมีความหมายแม้จะแตกต่างกันแต่การนำไปใช้ก็สามารถที่จะใช้แทนกันในความหมายว่า ความเป็นผู้ฉลาดในอุบาย, เทคนิควิธีการในการจะเอาชนะหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลงได้ด้วยสติปัญญาโดยวิธีการที่นำมาใช้นั้นจะเป็นวิธีการอย่างไรก็ได้ แต่ต้องมุ่งที่ผลสำเร็จของการกระทำจะต้องไม่ทำให้ใครเดือดร้อน จะเห็นได้ว่าคำต่าง ๆ ที่ได้ยกมานั้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอีกหลาย ๆ คำที่มีลักษณะความหมายที่คล้ายกับคำว่า “คุศโลบาย” หรือ “อุบายโกศล” ซึ่งมักจะมีการนำมาใช้หรือตีความหมายไปในลักษณะเดียวกัน ซึ่งผู้ศึกษาจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนและแยกแยะความคล้ายคลึงและความเป็นเอกลักษณ์ของความหมายของคำ ต่าง ๆ ที่นำเสนอมาทั้งหมด ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ทำความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

คุศโลบายต่อการรักษาศิลของอุบาสก อุบาสิกา ด้วยการทำงานที่รัดตัว และต้องหาเวลาวันหยุดยาว 2 - 3 วัน เป็นต้น จะไปถึงศีล 8 นุ่งขาวห่มขาว กับวัดที่ เป็นสาย ปฏิบัติ หรือสำนักวิปัสสนา เข้ามีการรองรับ เช่น มีสถานที่สัปปายะ ที่พัก อาหาร ความปลอดภัย และต้องเงียบสงบ อากาศดี เห็นธรรมชาติ ร่มเย็น อยู่แล้วรู้สึกสบายใจ ผ่อนคลาย เบิกบาน เบาใจ เหมือนมาเพิ่มพลังชีวิต เข้าเรียกว่ามาชาร์จแบต นี่คือการหาความเป็นจริงการศึกษาของคุศโลบายที่มีต่ออิทธิพลต่อสังคมไทย เพราะฉะนั้นการรักษาศิลของอุบาสก อุบาสิกา จะเห็นได้ว่า แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) การรักษาอุโบสถศีลตามวันอุโบสถ และ (2) การรักษาอุโบสถศีล ตามความประพฤติ

ของผู้รักษา การรักษาศีลอุโบสถแบบปกติอุโบสถนั้น เป็นการรักษาศีลตามปกติเพียงวันหนึ่งคืน หนึ่งเท่านั้น และเดือนหนึ่งมี 3 ครั้ง คือวันขึ้น-แรม 8 ค่ำ, 15 ค่ำ, หรือแรม 14 ค่ำ ในเดือนขาด

กุศโลบายนั้นจะแฝงอยู่กับความคิด ความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วย ซึ่งกุศโลบายนั้นจะมีในหลาย ๆ ลักษณะหลาย ๆ รูปแบบ หากมองในมิติของการสื่อสารแล้ว กุศโลบายอาจจะหมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ แล้วมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนทำให้เกิดเป็นความเชื่อที่คนส่วนมากยอมรับและสอดคล้องกับสภาพของสังคมนั้นๆ หรือในแง่ของการเมืองการปกครองมีกุศโลบายเกิดขึ้นมากมาย การกระทำหรือ กระบวนการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ลดทอน ปกปิด อำพรางฐานะของการเป็นสรรพสิ่งในสังคมให้กลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาหรือเป็นธรรมชาติ นั่นคือ กระบวนการสร้างกุศโลบาย โดยเป็นความคิดที่ผู้คนส่วนมากยอมรับและสอดคล้องกับระบบอำนาจที่ดำรงคงอยู่ในสังคมขณะนั้น เช่นนี้จึงทำให้พอสรุปได้ว่า กุศโลบาย หมายถึง การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เพื่อบอกว่ามันเป็นความจริง ซึ่งจะจริงหรือไม่จริงอย่างไรไม่มีการพิสูจน์ โดยที่ตัวกุศโลบายสามารถมีอยู่ได้ในทุกศาสตร์ และทุกมิติของชีวิต

การรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนพุทธศาสนาเถรวาท

ผลการวิจัย พบว่า เป้าหมายในการรักษาศีล เมื่อเข้ามารักษาศีล ส่วนใหญ่รักษาศีลเพื่อต้องการรักษากายวาจาให้สงบ หรือเพื่อกักจิตกิเลส คือ ความโลภ โกรธ หลง ให้เบาบางลง เพื่อให้ตนเองได้ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ มีการถูกเบียดเบียน เป็นต้น และอีกพวกหนึ่งมีความคิดว่าการรักษาศีล เป็นการพักผ่อนร่างกาย และจิตใจ เมื่อร่างกาย และจิตใจได้รับการชำระให้บริสุทธิ์ด้วยศีลแล้ว จะเป็นพื้นฐานให้ผู้รักษาศีลสามารถฝึกสมาธิได้ ปัญญา แนวทางจะสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การรักษาศีลเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้มีความสำนึก และเกรงกลัวต่อการล่วงละเมิดในศีล 5 ซึ่งการรักษาศีลนี้ จะสามารถปลูกฝังได้จากสถาบันครอบครัว และสถาบันทางศาสนาเป็นที่น่าสนใจว่าความศรัทธาในศีลนี้จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตน โดยการไม่ล่วงละเมิดในศีล ซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาต่อศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความศรัทธาในการรักษาศีลเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้บุคคลมีความยับยั้งชั่งใจไม่ก่อปัญหาสร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในเรื่องยาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมส่วนปัญหาการประพฤติดีทางเพศนั้น ศาสนาเพียงแต่มีอิทธิพลในด้านการปลูกฝังบรรทัดฐานที่ดีงามให้แก่บุคคลในสังคมเท่านั้น แต่การที่บุคคลจะมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติตนตามหลักของศีลมากนักน้อยเพียงใดนั้นขึ้นกับพฤติกรรมในเรื่องศีลของบุคคลนั้น

กุศโลบายที่มีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในวัดสีสุก กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่า กุศโลบายที่มีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในวัดสีสุก กรุงเทพมหานครนั้น แนวความคิดของพุทธศาสนิกชน เป็นการปลูกฝังมาตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่ และจะตกทอดไปสู่รุ่นลูกหลาน จะมีการเปลี่ยนแปลงให้เห็นชัด การมานอนค้างที่วัด หนึ่งวัน หนึ่งคืน ก็จะลากลับไปจำที่บ้าน ทำวัดสวดมนต์ เป็นที่รู้จักกันภายในบ้านว่า พ่อหรือแม่รับศีลอุโบสถมา ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการอาทิเช่น การเดินทางกลับบ้านต้องใช้เวลานานกว่าสมัยก่อนรถติดช่วงเช้า ลูกหลานไปรับก็ต้องทำงาน วันพระก็ไม่ตรงกับวันหยุดนั่นเอง เพื่อการปรับตัวเข้ากลับยุคสมัยที่มีความเจริญทางวัตถุ และความปลอดภัยในการใช้ชีวิต คนต่างถิ่นเข้ามาอยู่กันมาก แม้แต่คนที่มาทำบุญรักษาศีล บางคนก็ไม่รู้จักกัน แต่ตัวแปรสำคัญ คือพระภิกษุในวัด มีเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแล ต้องเข้าใจและรักษาศาสนาพิธีทางศาสนาให้ได้มากที่สุด

จากการสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถอธิบายโดยสังเขปได้ว่า เหตุหรือแรงจูงใจที่ทำให้พุทธศาสนิกชนทำบุญรักษาศีลในพระที่วัดสีสุก เพราะวัดสีสุกเป็นวัดใกล้บ้านที่บรรพบุรุษ ร่วมกันก่อสร้าง

ขึ้นมา มีพระภิกษุที่มีจริยวัตรที่น่าเลื่อมใสศรัทธา สะดวกในการเดินทาง มีพระเถระที่น่าเคารพบูชา และมีสอนสมาธิ ช่วงค่ำ มีความคุ้นเคย มาทำบุญรักษาศีลอยู่เป็นนิจตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ วัดจึงเป็นศูนย์รวมของชุมชน เพื่อให้ช่วยสืบต่อศาสนารุ่นต่อรุ่น ฯลฯ (สมภพ แดงแสงส่ง, 2566) เป้าหมายสูงสุดในการมาทำบุญรักษาศีลในวันพระที่วัดสีสุก คือ ได้รู้ได้ฟังธรรมะ หวังการสิ้นไปของกิเลส หวังการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนา ต้องการที่จะสืบต่อการปฏิบัติรักษาศีลธรรมอันดีของชาวพุทธ (สุวิทย์ นาคพันธ์, 2566) การปฏิบัติและการทำบุญรักษาศีลนั้น ผู้ที่จะมาเข้าร่วมปฏิบัติรักษาศีลนั้น จะต้องมียุติใจที่สงบและมุ่งมั่น แต่ในบางครั้ง แต่ในบางครั้งสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั้นอาจทำให้จิตใจขุ่นมัว ทำให้การปฏิบัติการทำบุญรักษาศีลไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ (สมคิด แดงแสงส่ง, 2566) วัดสีสุกเป็นวัดธรรมดาค่ะทั่วไป แต่ไม่ทั้งวัฒนธรรมประเพณี วันสำคัญต่างทางพระพุทธศาสนา ยังคงรักษาไว้เป็นอย่างดี แม้แต่ออกพรรษาแล้ว ยังมีทำบุญรักษาศีล ถือนีลอุโบสถ ฟังพระธรรมเทศนา ยังคงไว้เหมือนตอนที่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็ก (ถาวร ปานเพ็ชร, 2566) เมื่อเข้ามาทำบุญทุกครั้ง ที่วัดสีสุกทุกวันพระ พระวัดสีสุก ท่านเตรียมสถานที่ศาลากาลเปรียญทำความสะอาด จัดพร้อม เราเห็นแล้วชื่นใจในการต้อนรับของพระวัดสีสุก สัทธาเกิด ฟังธรรมก็ใจสงบพิธีกรรมก็เรียบง่าย มีอริยาศยเมตตาไมตรีกับโยมทุก ๆ คน (ไสว สีเหลือง, 2566) ปัญหาหรืออุปสรรคขณะทำบุญรักษาศีล ส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ นอกจากปัญหาส่วนบุคคล เช่น สังขารหรือสภาพร่างกายที่อายุมาก เช่น การเดินขึ้นบันไดค่อนข้างลำบาก แต่พระที่วัดสีสุกก็คอยดูแลโยมที่ชราภาพ นอกจากนั้นคือไม่ค่อยมีเวลา หยุดเฉพาะเสาร์อาทิตย์ หรือวันหยุด จึงสามารถเข้ามารักษาศีลได้ การทำบุญสมทานรักษาศีลของท่านสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต (สมบัติ คงพารา, 2566)

กุศโลบายที่มีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนในวัดสีสุกกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นรูปแบบ ยึดถือกันมายาวนาน มีการเปลี่ยนแปลงบ้างเป็นบ้างอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ศาสนาพิธีคงเดิม เช่นการสมทานศีลให้ศีลรับศีล ฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ชัยมงคลคาถา “พาหุง” ฟังพระธรรมเทศนกรวดน้ำรับพร เป็นต้น สามารถรักษาศีลเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่วัดสีสุกและวัดทั่วไปในสังคมชนบทได้

อภิปรายผลการวิจัย

วัดสีสุก กรุงเทพมหานคร เป็นจุดศูนย์รวมของความดี สร้างสามัคคีให้เกิดมีในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย พระสงฆ์ศึกษาหลักคำสอนของครูอุปัชฌาย์อาจารย์ คัมภีร์ในพระไตรปิฎกเอาขึ้นมายกแสดงธรรม เป็นที่ศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในวัดสีสุก แบบเรียนวิธีบุญที่แสดงให้เห็นผลและเหตุจบลงอยู่ที่ไหน สิ่งนี้เป็นเหตุและผลทำให้เกิดกุศโลบาย อันมีผลต่อการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนวัดสีสุก ในวันสำคัญทางศาสนา วิธีการของการรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนวัดสีสุก ในสังคมชุมชนวัดสีสุกเป็นชุมชนที่มีขนาดปานกลาง ในแต่ละวันพระจะมีจำนวนคนที่เข้ามารักษาศีล ซึ่งอยู่ในวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุ และส่วนใหญ่จะมีความคุ้นเคยกับวัดสีสุกมาเป็นระยะเวลานาน มีทัศนะเกี่ยวกับการรักษาศีล คือ ได้ใช้หลักการปฏิบัติตามที่พระภิกษุผู้ให้สมทานศีลอบรมสั่งสอน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้รักษาศีลถึงวิธีการรักษาศีลในปัจจุบันพบว่าอุบาสก อุบาสิกา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บรรพบุรุษปฏิบัติต่อ ๆ กันมา หรือปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางวัดกำหนดไว้ ทำวัตรสวดมนต์ประกาศวันพระหรือวันศีล รับศีล 5 และศีล 8 มารักษาอย่างเคร่งครัดเมื่อถึงเวลาที่ทางวัดกำหนดก็จะร่วมกันปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ เดินจงกรม ฟังเทศน์ฟังธรรม และสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น ปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้ปฏิบัติกันเป็นประจำในวัดสีสุก เป้าหมายในการรักษาศีล เมื่อเข้ามารักษาศีล ส่วนใหญ่รักษาศีลเพื่อต้องการรักษากาย วาจาให้สงบ หรือเพื่อกำจัดกิเลส คือ ความโลภ โกรธ หลง ให้เบาบางลง เพื่อให้ตนเองได้ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ มีการถูกเบียดเบียน เป็นต้น และอีกพวกหนึ่งมีความคิดว่าการมารักษาศีล เป็นการพักผ่อนร่างกาย และจิตใจ เมื่อร่างกาย และจิตใจได้รับการชำระให้บริสุทธิ์ด้วยศีลแล้ว จะเป็นพื้นฐานให้ผู้รักษาสมา

ฝึกสมาธิได้ปัญญา มีจิตใจที่สงบ ไม่โลภอยากได้ของใคร ได้รู้ได้ฟังธรรมะ การละกิเลส หวังการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนา การหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด การรักษาประเพณีบุญต่างๆ ส่งต่อให้อนุชนรุ่นหลังต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา เรื่อง กุศโลบายที่มีอิทธิพลต่อการรักษาศีลของพระพุทธศาสนิกชนในวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร พบว่า สิ่งที่เป็นกุศโลบายเชิงประจักษ์ คือการปฏิบัติให้เห็นเป็นที่เลื่อมใสศรัทธา พระสงฆ์มีส่วนในการในคำแนะนำ เทศนา สอนธรรม นำปฏิบัติ ดังนั้น วัดควรให้การส่งเสริมให้พระภิกษุวัดสี่สุมได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษา เรื่อง กุศโลบายที่มีอิทธิพลต่อการรักษาศีลของพระพุทธศาสนิกชนในวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร พบว่ายังมีประเด็นที่ควร ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ต่อเนื่อง ดังนี้ 1) ศึกษารูปแบบการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับผู้อยู่อาศัยในสังคมปัจจุบัน 2) ศึกษารูปแบบการสอนธรรมนำปฏิบัติของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา นาคพันธ์. (2566). ประชาชนที่มาทำบุญวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร. *สัมภาษณ์*, 6 มกราคม.
- ถาวร ปานเพ็ชร. (2566). ประชาชนที่มาทำบุญวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร. *สัมภาษณ์*, 8 มกราคม.
- ประคอง นิยมเหมินห์. (2551). *หนังสือนิทานพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 35) กรุงเทพฯ: ผลิตัมม์.
- พระอรรถชาติ เดชดำรง. (2566). การแบ่งช่วงชั้นทางสังคม : มุมมองของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนา. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 481-492.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด แดงแสงส่ง. (2566). ประชาชนที่มาทำบุญวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร. *สัมภาษณ์*, 6 มกราคม.
- สมบัติ คงพารา. (2566). ประชาชนที่มาทำบุญวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร. *สัมภาษณ์*, 9 มกราคม.
- สมภพ แดงแสงส่ง. (2566). ประชาชนที่มาทำบุญวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร. *สัมภาษณ์*, 6 มกราคม.
- สุวิทย์ นาคพันธ์. (2566). ประชาชนที่มาทำบุญวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร. *สัมภาษณ์*, 6 มกราคม.
- ไสว สีเหลือง. (2566). ประชาชนที่มาทำบุญวัดสี่สุม กรุงเทพมหานคร. *สัมภาษณ์*, 10 มกราคม.
- เอี่ยมพร ทิพย์เดช. (2561). กุศโลบายมาายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา. *พินเนศวร์สาร*, 14(1), 85-101.
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126-135.

- Klomkul, L., Damnoen, S., Sawasdee, U., & Wilairadtanakun, A. (2023). Network Development of Buddhist Communication Innovative Space For Media Literacy of Thai Youths. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 35, 919-935.
- Phumphongkhochasorn, P., Damnoen, S., Tuwanno, D. M., Srichan, P. W., & Udomdhammajaree, P. (2022). Educational Quality Assurance and School Management Standards According to International. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 6(1), 1–16.
- Tan, C. C., & Damnoen, P. S. (2020). Buddhist Noble Eightfold Path Approach in the Study of Consumer and Organizational Behaviors. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 1–20.